

Oponentský posudek na disertační práci Lukáše Borovičky

Před několika lety Lukáš Borovička zaujal svou originální diplomovou prací věnovanou interpretačním komunitám založeným na analýze světového názorů spisovatelů v české literatuře třicátých let 20. století. Nyní předkládá disertační práci na totéž téma. Během oněch sedmi či osmi let, která mezi oběma pracemi uplynula, vykonal velký kus práce. Zpřesnil svá metodologická východiska a rozšířil heuristickou základnu bádání. Přitom si zachoval úporné úsilí o nový pohled na prostor české meziválečné literatury. Tento pohled vzbuzuje diskuse a námítky (jak ukázala reakce některých kolegů v redakční radě České literatury na Borovičkovu a Strobachovu studii), ale podle mého názoru je třeba ocenit už jeho inovativnost. Sympatická je autorova odvaha, s níž se pouští do interdisciplinárního zkoumání na pomezí literatury, kultury, obecné historie, sociologie a politické filozofie. Odpovídá to proměně pojmu „literatura“ ve vědeckém výzkumu v posledních desetiletích (viz například harvardská řada *A New History of Literature*). A především tento přístup překonává častou zahleděnost naší literární vědy do sebe samé a přináší nové poznatky.

Obsahová kritéria:

Autor je výborně obeznámen s dosavadním i současným stavem bádání. Kriticky hodnotí většinu konceptů světového názoru a inspiruje se zejména pojetím Terryho Eagletona, Miloslava Petruska, Michala Sýkory a F. X. Šaldy. Metodologicky kombinuje postupy literární interpretace, analýzy literárního pole (Pierre Bourdieu) a analýzy ideologie s bohatým empirickým materiálem. Práce se vyznačuje širokým rozhledem teoretickým. Argumentace je logická, použitá metodologie je adekvátní předmětu. Členění práce je jasné a přehledné. Každá kapitola končí stručným shrnutím, byť tato „summaries“ místy působí trochu didakticky (kupř. na s. 44-45).

Formální kritéria:

Bibliografie je mimořádně bohatá, obsáhlá, neobsahuje žádné podstatné mezery. Citáty jsou přesné, uváděny jsou ze spolehlivých edic. Stylisticky je práce dobře napsaná (až na drobné výjimky), čte se dobře, pravopisné chyby jsou zcela výjimečné.

Dílčí poznámky a připomínky:

S. 1 a dál: Označení „termín světový názor“ bych nahradil označením „pojmem...“. Termín je podle mého názoru cosi více exaktního (viz diskuse v Čs. terminologickém časopisu v šedesátých letech). Ale možná je to můj osobní dojem.

S. 9: Na místo o „publicistice“ Vítězslava Nezvala bych mluvil spíš o esejistice.

S. 13, pozn. pod čarou 28: citát z Nezvalovy básně věnované Stalinovi se jistě týká také procesů, je to v roce velkého teroru (1937).

S. 18: druhý jmenovaný místo „druhý jmenoval“. Za polemikou mezi Mukařovským a Dostálem stál Štoll. Viz rozhovor se Zdeňkem Pešatem v naší knize Tato fakulta bude rudá! (s. 55).

S. 24, pozn. pod čarou 52: Kniha Marxism and Totality Martina Jaye má zahrnovat „anti-hegelovské marxisty působící mimo tzv. východní blok“. Proč je ale v podtitulu Lukács? Ten žil od roku 1933 až do své smrti 1971 právě v Sovětském svazu a ve východním bloku. Snad se myslí jeho práce Dějiny a třídní vědomí z počátku dvacátých let.

S. 31: „soudobých soudobých snů“.

S. 32: „v rámci literárního poli“.

S. 47: Masarykova slova o tom, že za války nespál, ještě myslím nezakládají instalování do pozice blízké Kristu.

S. 49, 3. odstavec: první větu bych neformuloval negativně („nedisponoval...“).

S. 59: „Masarykův a Benešův selský původ“ – raději venkovský.

S. 63, pozn. 143: „levicově orientovaným“ – spíš „komunisticky“.

S. 68: „úpadku kapitalistické světa proletářského boje“ – patrně chybí „a“.

S. 81: Není rozpor mezi tvrzeními na s. 74, pozn. 81 (citát Igora Lukeše) a s. 81 dole o postoji komunistů v roce 1935? Ten myslím trval až do konce roku 1935, kdy byli Šverma se Slánským pozváni do Moskvy a kritizováni.

S. 82: Zabavení ruského překladu Nikoly Šuhaje. Už dříve byl kvůli předmluvě (kde Podkarpatsko bylo označeno jako ukrajinské Zakarpatsko) zabaven ukrajinský překlad.

S. 104: U Vančury jde o interní lektorský posudek, nevím, zda lze klást vedle studií nebo recenzí.

S. 125: Lze mluvit u sbírky Kohout plaší smrt o „raném Halasovi“?

S. 128: Myslím, že Nezval zde přejímá Teigovy koncepty.

S. 142: Nejsou Nezvalovy věty o Stalinovi jenom ve druhém vydání Pražského chodce? Vyšlo v témže roce jako první, ovšem po procesu proti Bucharinovi, a není jako druhé označeno.

S. 154: „Názory na politično“ – spíš „sféru politiky“ apod.

S. 162, pozn. 447: Čapek by se měl citovat z originálu, ne přes Hyršlovou.

S. 164: „různorodé tiskoviny zaplavily texty spjaté s osobností zemřelého elitního kritika“ – trochu kostrbatá formulace.

S. 165: Alois Jirásek nemohl ve třicátých letech zasedat v redakční radě Zvonu, když zemřel na konci let dvacátých 1930.

S. 178: Negativně vymezená „přísnost“ české povahy u Zavřela je analogií kritiky české přísnosti u Nezvala (zde s. 140) a avantgardy. Podle citovaných úryvků ze Zavřelova Jana Žižky z Trocnova není vyloučena intertextová souvislost mezi tímto dílem, Dykovým Poslem a Vančurovým Alchymistou.

S. 185: „Klíma o její potřebě“ – chybí sloveso.

Jde jak řečeno o připomínky dílčí, které nesměřují k podstatě práce a její koncepce. Práce plně splňuje všechna kritéria kladené na disertace. Doporučuji ji k obhajobě s udělením příslušného titulu Ph.D.

14.5. 2017

Jiří Holý